

177

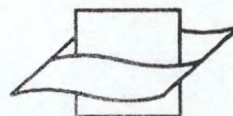
Technische Commissie Noordzee

Jaarverslag 1995

S

14182

Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute

Alle in dit verslag vermelde dokumenten zijn te verkrijgen op aanvraag bij het
secretariaat van de Technische Commissie Noordzee

Mia Devolder/Cathy Plasman

Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM),

Gulledelle 100, 1200 BRUSSEL

tel. 02/773.21.29 - fax. 02/770.69.72 - E-mail : mummcp@camme.ac.be

B.M.M.

2 i AUG. 1996

MEETDIENST OOSTENDE

INHOUDSTABEL

1. Inleiding	3
2. Algemene werking van de MNZ	
2.1. <i>De Task Teams</i>	4
2.1.1. TTATMOS	4
2.1.2. TTINDSEC	4
2.1.3. TTNUT	5
2.1.4. TTPEST	5
2.1.5. Speciale werkgroep PCB's	6
3. Verdrag van Parijs	
3.1. <i>De OSPARCOM vergadering</i>	7
3.2. <i>PARCOM Beslissingen en Aanbevelingen 1995</i>	7
4. Noordzeeconferenties	
4.1. <i>De NSC3 en de IMM '93</i>	8
4.1.1. Voorgeschiedenis	8
4.1.2. Stofdossiers	8
4.1.3. Bescherming van species en habitats	11
4.2. <i>De NSC4</i>	12
4.2.1. Voorgeschiedenis	12
4.2.2. De belangrijkste punten van de Esbjerg Verklaring	12
5. Washington Conferentie	
5.1. <i>De Washington Verklaring</i>	19
5.2. <i>Het Globaal Actieprogramma (GAP)</i>	20
5.2.1. Inleiding	20
5.2.2. Nationale acties	20
5.2.3. Regionale samenwerking	20
5.2.4. Internationale samenwerking	21
5.2.5. Aanbevolen benaderingen per broncategorie	22
6. Besluit	23

Bijlage I : Relatie tussen de structuur van het Nieuwe Verdrag van Parijs en de MNZ structuur.....	25
Bijlage II : Adressenlijst van de effectieve vertegenwoordigers van de MNZ en van de voorzitters van de Task Teams	26
Bijlage III : Lijst van de in 1995 verspreide dokumenten	28
Bijlage IV: Lijst met afkortingen.....	35

1. Inleiding

De voorbereiding en de implementaties van de acties die kaderen in het internationale beleid voor de bescherming van het mariene milieu vergen een grondig overleg tussen de Federale en de Gewestelijke overheden. Met het oog hierop richtte de Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL) op 12 november 1990 de Technische Commissie Noordzee (MNZ) op onder voorzitterschap van Federaal-Leefmilieu (Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee - BMM).

De MNZ bereidt de standpunten voor die België inneemt op de internationale vergaderingen inzake het beleid van het mariene milieu. De hoofdmoot vormt het werk voor het Verdrag van Parijs ter voorkoming van de verontreiniging van de zee vanaf het land (PARCOM). Daarnaast vergen ook de Internationale Conferenties voor de bescherming van de Noordzee (NSC) een belangrijke inzet. Tenslotte worden periodiek ook andere internationale vergaderingen voorbereid en opgevolgd. Voor het werkjaar 1995 kan hier het voorbeeld aangehaald worden van de Washington Conferentie in het kader van het leefmilieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP).

De in de MNZ voorbereide standpunten worden sinds de goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest met betrekking tot het internationaal milieubeleid (5.04.95; B.S. 13.12.95) eveneens aan het coördinatiecomité internationaal milieubeleid (afgekort CCIM) - dit is de permanente werkgroep ressorterend onder dit Akkoord - voorgelegd.

2. Algemene werking van de MNZ

De MNZ is dé Belgische overlegstructuur tussen de Federale en de Gewestelijke overheden voor het mariene milieubeleid. Omwille van het drukke werkprogramma, de techniciteit en de specificiteit van de taken van de MNZ werden diverse werkgroepen of Task Teams (TTs) opgericht. De structuur van de MNZ en haar TTs sluit aan bij de internationale werkorganisatie. De relatie tussen beide structuren evenals de taken van de TTs zijn gedetailleerd besproken in het jaarverslag 1994. Een organigram hiervan is in Bijlage I gegeven. Bijlage II bevat de coördinaten van de voorzitters van de MNZ en haar TTs. In Bijlage III is de lijst opgenomen van de ruim 140 documenten die werden verspreid op de 9 vergaderingen van de MNZ in de loop van 1995.

2.1. De Task Teams

De taken van de verschillende Task Teams waren hoofdzakelijk functie van de uitvoering van de NSC3 en de Intermediaire ministeriële vergadering van 1993 (IMM '93) en van de voorbereiding van de NSC4 Slotverklaring. Een kort overzicht van de belangrijkste punten wordt hierna gegeven :

2.1.1 TTATMOS

Dit TT heeft de emissie-inventaris voor het jaar 1990 en voor de volgende parameters - de zware metalen arseen, cadmium, chroom, koper, nikkel, lood, zink en kwik; de persistente organische pollutanten (POP's) tetrachloorkoolstof, trichloorethyleen, tetrachloorethyleen, trichloorbenzeen, trichloorethaan, xylenen, hexachloorbenzeen, dioxines, polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's), pentachloorfenol en hexachloorcyclohexaan - verder afgewerkt. Het betreft enkel gegevens van het Vlaams en Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkt tot nu toe hieraan niet mee.

In maart 1995 werd een eerste versie van deze inventaris voor de zware metalen aan PARCOM gerapporteerd. Deze inventaris werd opgemaakt volgens de CORINAIR-methodologie en kan beschouwd worden als een aanvulling van de CORINAIR 90 inventaris, die reeds werd opgemaakt voor de contaminanten SO₂, NO_x, NMVOC, CH₄, N₂O, CO, CO₂ en NH₃ en als een voorbereiding van de CORINAIR 91 inventaris. De bedoeling is om de definitieve versies van de zware metalen en van de POP's klaar te hebben tegen maart 1996.

2.1.2. TTINDSEC

Het TTINDSEC heeft in 1995 haar taak verdergezet, met name het volgen en voorbereiden van de werkzaamheden binnen de PARCOM-POINT werkgroep. Het belangrijkste dossier betreft de textielsector, waarvoor België de rol als pilootland verzekert. Ter navolging van de PARCOM Aanbeveling 94/5 over de "Beste Beschikbare Technieken en de Beste Milieuvriendelijke Praktijk", werden

inspanningen geleverd om een voorstel van beslissing inzake limietwaarden voor lozingen van de textielsector te laten aanvaarden. De POINT 95 vergadering heeft niet alle problemen kunnen oplossen, waarna het TTINDSEC het voorstel heeft herwerkt met het oog op een goedkeuring door OSPARCOM 96 (of later in 97). Negen rapporten over de uitvoering van bestaande beslissingen of aanbevelingen, waaronder de PARCOM Beslissingen 89/5 (raffinaderijen) en 92/1 (kraft en sulfiet pulp), werden op POINT 95 voorgelegd. Bovendien vorderen de werkzaamheden voor wat de vinylmonomeer en PVC sectoren betreft, waar 2 voorstellen van PARCOM Aanbevelingen over de Beste Beschikbare Technieken op OSPARCOM 96 zullen aanvaard worden. Wat betreft de sector algemene organische scheikunde, valt er een belangrijke wijziging te noteren. Het voorstel van PARCOM Beslissing van 1994 inzake emissiegrenswaarden werd dit jaar door het pilootland gewijzigd in een voorstel van PARCOM Aanbeveling inzake emissie(richt)waarden. Toch kon er geen consensus worden bereikt en, niettegenstaande het voorstel doorverwezen werd naar PRAM, zijn de reserves zo fundamenteel dat het voorstel hoogstwaarschijnlijk terug op de POINT onderhandelingstafel van 1996 zal verschijnen.

2.1.3. TTNUT

Naast de opvolging van de Richtlijn 91/676/EEG inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (hierna de Nitratenrichtlijn genoemd), werden de voorstellen inzake de PARCOM Beslissingen over evenwichtsbemesting en surplusnormen, de PARCOM Aanbevelingen over BMP voor bemesting in de landbouw en de PARCOM Beslissing over de reductie van de nutriëntenverliezen in de landbouw druk bestudeerd. Dit ondermeer in de context van de aan de gang zijnde onderhandelingen in het Vlaams Gewest over het Mestactieplan. Een ander punt, waarbij dit TT actief betrokken was, is het PARCOM voorstel van een strategie om eutrofiëring te voorkomen en tegen te gaan. Het delicate aspect van deze materie, zowel in België als binnen PARCOM, heeft ertoe geleid dat er voor al deze voorstellen nog geen consensus bereikt is.

2.1.4. TTPEST

Dit TT heeft meegewerkt aan de actualisatie van het PARCOM rapport over het gebruik van pesticiden in de landbouw en aan het opstellen van een gelijkaardig rapport over het niet-landbouwkundig gebruik van pesticiden. Voor de pesticiden lindaan, endosulfan, atrazine, simazine, trifenyltin, pentachloorfenol en dichloorvos publiceerde de MNZ in oktober 1995 het TT rapport "De verontreiniging van het aquatisch milieu met lindaan, endosulfan, atrazine, simazine, trifenyltin, pentachloorfenol en dichloorvos - strategie ter reductie". De achtergrond hiervoor is een beslissing van Interministeriële Conferentie Leefmilieu van december 1993. Voor dit rapport werden er ondermeer in 1994 verschillende analyses uitgevoerd van het oppervlaktewater en industriële effluenten. De resultaten zijn stof per stof in dit dokument gebundeld. Daarnaast is informatie opgenomen over de emissiebronnen (landbouwkundig, niet-landbouwkundig en industriële bronnen). Ook is per pesticide en per emissiebron een strategie ter reductie (aanbevelingen) opgenomen, die aan de ministers voor goedkeuring zullen worden voorgelegd.

2.1.5. Speciale werkgroep PCB's

Deze werkgroep werd in 1995 heropgestart en is op 21.12.95 voor de eerste keer bijeengekomen. De groep is samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale en gewestelijke leefmilieuadministraties. De volgende objectieven kunnen als prioritair vermeld worden :

- het opstellen van verwijderingsscenario's voor PCB-houdende of met PCB's besmette apparaten;
- het officialiseren van deze scenario's en ze tegelijkertijd met het aanvaarden van de Europese Richtlijn inzake de verwijdering van PCB's (waarschijnlijk in 1996) omzetten in de gewestelijke wetgeving;
- het verzekeren van het bijhouden van de verwijderingsstatistieken en ze maandelijks te rapporteren.

3. Verdrag van Parijs

3.1. De OSPARCOM vergadering

Van 26 tot 30 juni 1995 was België voor de eerste keer gastland voor de Commissievergaderingen van de Verdragen van Oslo en van Parijs. Deze vergadering ging door in Brussel en werd geopend door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, dhr. Jan Peeters. Hij verwelkomde de delegaties in naam van de Belgische regering en wenste de vergadering veel vooruitgang toe. En dit specifiek voor de volgende taken, die door de ministers op de vierde Noordzeeconferentie aan OSPAR gevraagd werden om uit te voeren :

- verbetering van de bescherming van species en habitats;
- het spelen van een belangrijke rol in de internationale strategie voor verdere reductie van de toevoer van polluenten naar de Noordzee, en
- herzien en verstrengen van maatregelen met betrekking tot vervuiling door offshore installaties.

Dhr. Peeters had veel aandacht voor dit laatste punt, dat de weken voorafgaande aan de OSPARCOM vergadering rijkelijk door de pers werd belicht.

3.2. PARCOM Beslissingen en Aanbevelingen 1995

De Belgische standpunten inzake de ontwerpen van PARCOM Beslissingen en Aanbevelingen 1995 werden vastgesteld door de ICL van 23 mei 1995.

De volgende PARCOM Beslissingen en Aanbevelingen werden in 1995 aanvaard door de Commissie van Parijs en behoren tot de taken van de MNZ :

- PARCOM Beslissing 95/1 inzake de uitbanning van korte keten gechloreerde paraffinen (met voorbehoud van Portugal en de UK);
- PARCOM Beslissing 95/2 inzake de lozings- en emissielimietwaarden voor de geïntegreerde en niet-geïntegreerde sulfiet papierpulpindustrie (met voorbehoud van de EC, Frankrijk en Portugal);
- PARCOM Beslissing 95/3 inzake de lozings- en emissielimietwaarden voor de geïntegreerde en niet-geïntegreerde kraft pulpindustrie (met voorbehoud van de EC, Frankrijk en Portugal);
- Gemeenschappelijke OSCOM en PARCOM Aanbeveling 95/1 inzake een gemeenschappelijk onderzoeks- en monitoringsprogramma.

4. Noordzeeconferenties

4.1. De NSC3 en de IMM

4.1.1. Voorgeschiedenis

Te Den Haag werd in maart 1990 de Slotverklaring van de derde Noordzeeconferentie (NSC3) of de Den Haag Verklaring ondertekend. Naast tal van acties werd er tevens beslist om in 1993 in Kopenhagen een tussentijdse Ministersvergadering (IMM '93) van Ministers van Landbouw en van hun collega's van Leefmilieu te organiseren, specifiek gericht naar de pesticiden- en nutriëntenvervuiling, en in 1995 te Esbjerg een vierde Noordzeeconferentie. Ter ondersteuning van de Verklaring van de vierde Noordzeeconferentie (NSC4) werd er door de Progress Report Group (PRG) het Progress Report opgesteld over de uitvoering van de NSC3 en de IMM '93. De Belgische bijdrage aan dit vooruitgangsrapport werd voorbereid door de MNZ.

4.1.2. Stofdossiers

Voor de 36 prioritair gevaarlijke stoffen (Bijlage 1A van de Den Haag Verklaring) werden in het kader van de te behalen reductiedoelstellingen door de MNZ voor 32 stoffen van deze lijst en voor nutriënten en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) een stofdossier opgesteld waarin de informatie is samengebracht over de uitstoot op jaarbasis naar de lucht en naar het water - en in het geval van de pesticiden, van de verkoop en het gebruik - in de drie gewesten voor de referentieperiode 1985 tot en met 1995. De stofdossiers voor hexachloorbenzeen, hexachloorbutadien en chloroform én het stofdossier PAK's werden in 1995 gefinaliseerd.

Deze stofdossiers hebben als basis gediend voor de Belgische rapportage met betrekking tot de uitvoering van de NSC3 en de IMM '93 en vormen de Belgische bijdrage in het vooruitgangsrapport (Progress Report) over de uitvoering van reductiemaatregelen voor de prioritair gevaarlijke stoffen.

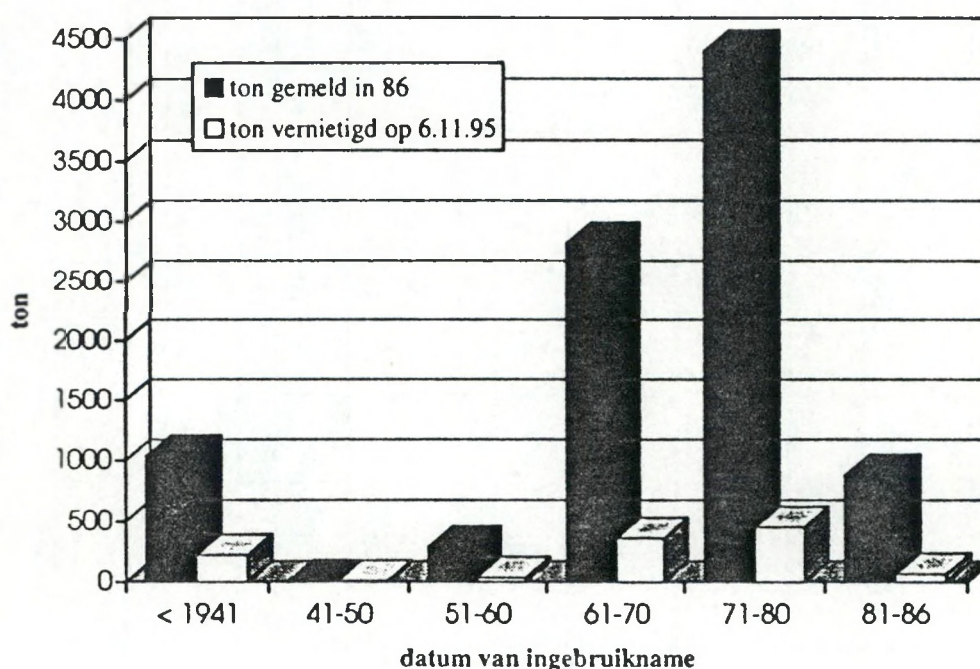
Om de informatie van de verschillende stofdossiers meer overzichtelijk en beter toegankelijk te maken, heeft de MNZ het initiatief genomen om elk stofdossier bondig samen te vatten in een fiche. De bundel met de fiches voor 29 prioritair gevaarlijke stoffen en voor nutriënten werd onder de titel "Stofstromen naar de Noordzee, De Belgische emissies van gevaarlijke stoffen naar de lucht en naar het water in de periode 1985-1995" gepubliceerd door de MNZ. De fiches voor hexachloorbenzeen, hexachloorbutadien, chloroform en PAK's zullen in de loop van 1996 gepubliceerd worden. Deze fiches zijn eveneens op Internet beschikbaar op het adres <http://www.camme.ac.be/~mummmmd/MNZ/>. Voor begin '96 is eveneens een studiedag gepland inzake de gebruikte methodologie en de (mogelijke) toepassing ervan in de beleidsvorming.

Voor wat de PCB's betreft werd een herwerkte inventaris opgesteld die een schatting geeft van het aantal transformatoren/condensatoren, van het gewicht (in ton) van de transformatoren per economische sector, per ouderdom en per gewest voor het jaar 1986 en het vernietigd gewicht en aantal tussen 1986 en 1995. Deze inventaris wordt maandelijke geactualiseerd. De meest recente gegevens op het moment van het schrijven van dit jaarverslag dateren van 06.11.1995.

Tabel 1 geeft de stand van zaken op 06.11.1995 inzake de vernietigde hoeveelheid PCB's (in ton gewicht van de transformatoren) sedert 1986 per leeftijd van de transformatoren en per gewest. Voor de schattingen van het gewicht (vloeistoffen en karkassen) zijn twee waarden weergegeven. De linkerwaarde is het resultaat van de som van de gekende gewichten die in de gegevensbank aanwezig zijn, de rechterwaarde is het resultaat van de som van het totale gewicht van de transformatoren berekend in functie van hun vermogen. In figuur 1. is het verloop van de vernietiging per leeftijdscategorie schematisch weergegeven.

Tevens blijkt dat tussen 1985 en eind 1996 minder dan 10 % van het gewicht aan PCB's afkomstig van transformatoren vernietigd is.

Figuur 1. : Vernietigde hoeveelheid PCB's (in ton gewicht van de transformatoren) per leeftijdsgroep.

Tabel 1. : Stand van zaken op 06.11.95 inzake PCB vernietiging

Datum van ingebruikname		Vlaamse gewest	Brussels Hoofd- stedelijk gewest	Waalse gewest	België
Ouderdom onbekend	Gemeld gewicht in 1986 in ton	552,1 - 1.658,5	99,4 - 259,8	381,8 - 1.830,2	1.033,2 - 3.748,5
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	126,0 - 153,0	42,2 - 47,4	50,3 - 72,2	218,5 - 272,6
1941-1950	Gemeld gewicht in 1986 in ton	8,2 - 26,3	0,0 - 0,0	0,0 - 0,0	8,2 - 26,3
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	6,5 - 9,2	0,0 - 0,0	0,0 - 0,0	6,5 - 9,2
1951-1960	Gemeld gewicht in 1986 in ton	107,3 - 258,2	19,9 - 48,7	159,7 - 251,6	286,9 - 558,5
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	20,3 - 25,8	0,0 - 1,2	14,3 - 30,2	34,6 - 57,2
1961-1970	Gemeld gewicht in 1986 in ton	1.881,1 - 4.461,8	302,3 - 388,1	636,5 - 1.175,6	2.819,9 - 6.025,7
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	246,6 - 254,4	27,6 - 30,2	84,6 - 103,5	358,7 - 388,1
1971-1980	Gemeld gewicht in 1986 in ton	2.358,5 - 7.241,3	664,5 - 939,0	1.373,2 - 2.859,4	4.396,2 - 11.039,6
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	299,2 - 311,5	21,3 - 23,7	130,2 - 151,4	450,7 - 486,6
1981-1986	Gemeld gewicht in 1986 in ton	514,4 - 1.225,2	96,5 - 102,6	265,1 - 535,0	876,0 - 1.862,8
	Vernietigd gewicht op 06.11.1995 in ton	39,0 - 39,0	6,2 - 6,2	19,0 - 29,5	64,1 - 74,6
Totaal gewicht in ton in gebruik op 06.11.1995		5.421,5 - 14.871,4	1.182,5 - 1.738,1	2.816,3 - 6.651,9	9.420,4 - 23.261,5
Algemeen totaal in ton van de vernietigde toestellen op 06.11.1995		737,5 - 792,9	97,3 - 107,7	298,3 - 386,8	1.133,1 - 1.288,3

4.1.3. Bescherming van species en habitats

In de Den Haag Verklaring hebben de Noordzeeministers zich bereid verklaard acties te ondernemen inzake de studie en de bescherming van de zeezoogdieren en toezicht te houden op de sterfte van zeevogels om na te gaan in welke mate olielozingen door schepen hiervoor verantwoordelijk zijn. Om aan deze verplichtingen tegemoet te komen, werd in november 1992 een netwerk opgericht voor de determinatie en de telling van de dieren die op het strand verzameld worden alsook hun autopsie en andere *post mortem* onderzoeken, hun pathologie en toxicologie. Meer volledige informatie over dit netwerk is opgenomen in het Jaarverslag 1994 van de MNZ.

In dit kader werd op de verjaardag van de stranding van 4 potvissen op de Belgische kust een wetenschappelijk symposium georganiseerd (Koksijde, 16-18 november 1995) waarbij wetenschappers de resultaten hebben besproken van de wetenschappelijke onderzoeken die werden verricht op de potvissen.

De autopsies van de dieren hadden als doel zoveel mogelijk te leren over de gezondheidstoestand waarin de gestrandde dieren zich bevonden, de biologie van de potvis en een aanduiding te krijgen over de oorzaak van de stranding.

Uit de discussies is gebleken dat 22 potvissen zijn aangespoeld op de kusten van de Noordzee tussen 2 november 1994 en 12 januari 1995. Van al die strandingen zijn enkel voor de potvissen aangespoeld in België en Nederland de gedetailleerde biochemische gegevens beschikbaar.

Van alle dieren werd de vetlaag onderzocht. Waarschijnlijk behoren de 22 dieren die op Noordzeestranden terechtkwamen niet tot dezelfde groep. De 11 dieren die gestrand waren op de Orkneys hadden een grotere vetreserve niettegenstaande ze later strandden dan de dieren van de zuidelijke Noordzee. Over de relatie tussen de dieren die bij ons, in Nederland en in Duitsland strandden, bestaat geen duidelijkheid.

De gehalten aan zware metalen en organochloorverbindingen in (de Belgische) potvissen werden intens besproken. Het staat vast dat deze contaminanten die vrij hoge concentraties bereiken bij walvisachtigen, door de dieren werden opgenomen in de Atlantische Oceaan en niet tijdens hun relatief kort verblijf in de Noordzee. Potvissen komen normaal niet voor in de ondiepe Noordzee omdat hun voedsel (diepzee-inktvissen) hier niet voorkomt.

Het gehalte aan contaminanten is in vergelijking met andere zeezoogdieren middelmatig te noemen. Het cadmium-gehalte (natuurlijk en/of antropogeen) is hoog. Het PCB-gehalte is middelmatig tot hoog, maar zeker niet zo hoog als bij grinden. Geen van die contaminanten schijnt een directe oorzaak te kunnen zijn voor de aanspoeling.

De geschiedenis heeft geleerd dat het stranden van potvissen in de Noordzee zeldzaam maar niet ongewoon is. Strandings van meerdere dieren samen zijn regelmatig voorgekomen in de geschiedenis. Toch moet men vaststellen dat het aantal strandings in de recente jaren zijn toegenomen en dat de gestrandde dieren jonger schijnen te zijn de laatste jaren. Dit zou een teken kunnen zijn van een herstel van de populatie na de stopzetting van de jacht op deze dieren sedert de jaren '70.

Sommigen zien de Noordzee als een val voor de dieren. Tijdens hun migratie van de Noordoostelijke Atlantische Oceaan naar het Zuiden kunnen sommige groepen om onduidelijke redenen de Noordzee binnentreden en hebben ze moeilijkheden om eruit te geraken.

Tenslotte werd het volgend scenario voorgesteld als mogelijke reden van de stranding. In de Noordzee beginnen de dieren te lijden aan verhongering, de vetreserves worden aangesproken waardoor zij vermageren en waardoor ze meer inspanningen moeten leveren om te blijven drijven. Bovendien worden toxische stoffen vrijgemaakt die aanwezig waren in de vetlagen. De dieren bevinden zich aldus in een viscieuze cirkel. Ze geraken uitgeput en sterven uiteindelijk in zee of op het strand.

4.2. De NSC4

4.2.1. Voorgeschiedenis

Bewust van de politieke impact van de Verklaringen van de Noordzeeconferenties, beslisten de Ministers van de Noordzee-oeverstaten tijdens NSC3 in 1990 een vierde Conferentie (NSC4) te houden in 1995. De werkzaamheden ter voorbereiding van de Esbjergverklaring, namen een aanvang in april 1994 in de zogenaamde Ministerial Declaration Group (MDG). 5 vergaderingen en 16 vergaderdagen later was een ontwerpverklaring klaar op de vooravond van de Ministersconferentie, waar de laatste knopen dienden doorgehakt. Deze Slotverklaring werd in zijn verschillende fasen opgevolgd door de MNZ en het uiteindelijke Belgische standpunt werd gedefinieerd door de ICL van 23 mei 1995. De Slotverklaring werd door de Leefmilieu-ministers van de Noordzee-oeverstaten ondertekend op 9 juni 1995 te Esbjerg (Denemarken).

4.2.2. De belangrijkste punten van de Esbjerg Verklaring

De 1995 Esbjerg Verklaring behandelt de te volgen strategie voor een aantal prioritaire onderwerpen :

- i) bescherming van species en habitats ;
- ii) visserij ;
- iii) voorkoming van verontreiniging door gevaarlijke stoffen ;
- iv) verdere vermindering van de inbreng van nutriënten ;
- v) voorkoming van verontreiniging door schepen ;
- vi) voorkoming van verontreiniging door boorplatformen ;
- vii) beheer van radio-actieve stoffen, met inbegrip van afval.

Deze algemene strategie wordt behandeld in 72 paragrafen die de eigenlijke tekst van de Verklaring uitmaken. In aanvulling op de algemene strategieën, zijn de gedetailleerde follow-up acties die werden overeengekomen om de strategieën te implementeren, opgenomen in de Bijlagen van de Esbjerg Verklaring.

De resultaten van de Conferentie kunnen als volgt worden samengevat :

- (i) inzake de onderwerpen **habitats en species**, en het beheer van **radio-actieve stoffen** werden weinig harde en/of nieuwe beslissingen getroffen, en werd volstaan met een bevestiging van de voortzetting van het eerder aangevatte beleid ;
- (ii) wat de **visserij** betreft was er een overeenkomst over de noodzaak om te komen tot ontwikkeling van duurzame beheerstechnieken (voor het eerst werd duidelijk de visserij ook als veroorzaker van verontreiniging aangeduid, en niet louter als slachtoffer ervan). Tevens werd een betere integratie van visserij- en leefmilieupolitiek als onmisbaar naar voor geschoven. Deze integratie zal het onderwerp uitmaken van de Intermediaire Ministersvergadering in 1997 in Noorwegen ;
- (iii) met betrekking tot de **gevaarlijke stoffen** is de voornaamste strategische doelstelling dat de inbreng van deze stoffen tot nul dient herleid te worden binnen de tijdspanne van een generatie (25 jaar). Op de meer specifieke punten wordt verder in meer detail ingegaan ;
- (iv) voor **nutriënten** werden de akkoorden van de NSC3 herbevestigd. Er werd genoteerd dat er om deze objectieven te kunnen bereiken essentiële elementen betreffende het beschouwen van de Noordzee als kwetsbaar gebied - zoals bedoeld in de Richtlijn 91/171/EEG inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (hierna de Richtlijn Stedelijk Afvalwater genoemd) - en het Noordzeestroomgebied als gevoelige zone - zoals bedoeld in de Nitratenrichtlijn - noodzakelijk zijn. Dit betekent dat de maatregelen voorzien in deze EU-Richtlijnen voor bedoelde kwetsbare gebieden en zones, mutatis mutandis dienen toegepast voor de ganse Noordzee en het stroomgebied ervan. Op blz. 17. wordt hierop in detail teruggekomen ;
- (v) inzake de voorkoming van **verontreiniging afkomstig van schepen** werd aanzienlijke vooruitgang geboekt en kon een discussie die reeds 10 jaar aansleepte over de aanduiding van de Noordzee als "Special Area" onder de Bijlagen I en II van MARPOL 73/78 worden afgesloten. Door het toekennen van het Special Area Statuut aan de Noordzee worden strengere regels van kracht inzake de operationele lozingen van olie (slik, slop, waswater, ballastwater, ...) en schadelijke vloeistoffen in bulk (waswater, ballastwater) of worden bepaalde lozingen verboden ;

(vi) met betrekking tot **offshore boorplatformen** kwamen de Ministers overeen dat zulke afgeschreven installaties ofwel dienen hergebruikt, ofwel aan land dienen gebracht in plaats van deze ter plaatse of in diepere plaatsen in zee te dumpen. Aan PARCOM wordt gevraagd deze regel te implementeren tegen 1997.

(vii) inzake **toekomstige samenwerking** werd door de Ministers het aanbod van Noorwegen om in de periode 2000-2002 de 5de Noordzeeministersconferentie te organiseren aanvaard. In het begin van 1997 echter komt er reeds, zoals eerder aangegeven, een Intermediaire Ministersvergadering met de bedoeling het spannings-veld tussen de Visserij- en Leefmilieupolitieken te verkleinen.

Voor de werking van de MNZ zijn vooral de sectie inzake de voorkoming van verontreiniging door gevaarlijke stoffen enerzijds en het deel inzake de reductie van de nutriënteninbreng in de Noordzee van belang. Hierop wordt iets dieper op ingegaan.

- **Voorkoming verontreiniging door gevaarlijke stoffen**

De Ministersverklaring is zoals gesteld opgebouwd uit een algemeen deel (de eigenlijke tekst van de Verklaring) waarin de algemene principes zijn opgenomen, en Bijlagen en Aanhangsels waar dieper wordt ingegaan op de praktische acties.

Het zwaartepunt in de tekst van de Verklaring zelf ligt duidelijk in de eerste paragraaf van het deel inzake gevaarlijke stoffen (§ 17) waar de Ministers overeenkomen dat :

" De doelstelling is te komen tot een duurzaam, stabiel en gezond Noordzee-ecosysteem. Het leidmotief om deze doelstelling te bereiken is het voorzorgsbeginsel. Dit impliceert de voorkoming van de verontreiniging van de Noordzee door een voortdurende reductie van lozingen, emissies en verliezen van gevaarlijke stoffen , met het oog op de stopzetting ervan binnen één generatie (25 jaar). Het ultiem doel is concentraties te bereiken in het milieu dichtbij achtergrondswaarden voor natuurlijk voorhanden stoffen, en nul-benaderende concentraties (close to zero concentration) voor synthetische stoffen. Hierbij aansluitend werd in § 18 overeengekomen dat in dit werk de wetenschappelijke evaluatie van de risico's een hulpmiddel is bij het stellen van prioriteiten en bij het opstellen van actieprogramma's.

De meerderheid van de oeverstaten - alhoewel bewust van het ambitieuze karakter van deze doelstelling - beschouwen dit als een noodzaak om te komen tot een duurzaam milieu.

In de daarop volgende paragrafen van de Verklaring :

- stellen de Ministers vast dat alle doelstellingen van NSC3 niet gehaald worden ;

- herhalen de Ministers hun verbintenis van de NSC3 tot een 50% reductie (70% voor Cd, Hg, Pb en dioxines) voor 36 prioritaire stoffen tussen 1985 en 1995, waar deze nog niet gerealiseerd is. Op dit aspect komen we later terug in deel 3 over de implementatie van NSC3 ;
- brengen ze de doelstellingen van het Verdrag van Parijs in herinnering inzake de vermindering tegen het jaar 2000 van alle lozingen en emissies van toxische, persistente en bio-accumuleerbare stoffen (in het bijzonder organohalogenen) die het marien milieu kunnen bereiken, tot niveaus die niet schadelijk zijn voor de mens of voor de natuur, met het oog op hun eliminatie ;
- bepalen ze de elementen voor de te volgen strategie op korte en lange termijn bestaande uit :
 - i) dringende maatregelen op korte termijn zoals uiteengezet in de Bijlage 2 bij de Verklaring ;
 - ii) lange termijn actie ;
- Ministers gaan akkoord om de nodige acties te ondernemen om de doelstelling van een duurzaam milieu te bereiken met inbegrip van :
 - i) de ontwikkeling en de toepassing van schone technologieën ;
 - ii) de ontwikkeling en de toepassing van zuiverings-technologieën ;
 - iii) de ontwikkeling van leefmilieuvriendelijke produkten, hierbij de hele levenscyclus van stoffen of produkten in aanmerking nemend ;
 - iv) het gebruik van gevaarlijke stoffen door minder- of niet-gevaarlijke stoffen te vervangen waar deze alternatieven beschikbaar zijn (substitutieprincipe) ;
 - v) gebruiken en praktijken die het verlies van gevaarlijke stoffen in het milieu vermijden.
- zijn de Ministers akkoord dat BBT (Beste Beschikbare Technieken) voor puntbronnen en BMP (Beste Milieuvriendelijke Praktijk) voor diffuse bronnen de belangrijkste instrumenten zijn voor de vertaling van de doelstellingen in operationele en afdwingbare vereisten.
- zullen zij met betrekking tot de herziening van de Richtlijn 91/414/EEG inzake het op de markt brengen van pesticiden, voorrang geven aan die pesticiden die effectief in de Noordzee aangetroffen werden.

Bijlage II van de Verklaring gaat meer in detail in op de strategie ter voorkoming van de verontreiniging door gevaarlijke stoffen. Meer bepaald wordt een definitie gegeven van "gevaarlijke stoffen" en wordt uitgeweid over de verdere ontwikkeling en toepassing van BBT en BMP en waaraan deze instrumenten moeten voldoen. Verder wordt ingegaan op de rol van PARCOM in de aanduiding van prioritaire sectoren, de ontwikkeling van ecotoxiciteitstesten, de bepaling van achtergrondconcentraties en toetsingsnormen evenals op rapportageprocedures.

Het belangrijkste deel uit Bijlage II is echter punt 4 waar de - vóór het jaar 2000 te nemen - maatregelen worden uiteengezet en hierna kort worden overlopen :

1. de landen dienen verdere actie te ondernemen met de bedoeling de reductiedoelstellingen vastgelegd op NSC3 die nog niet werden bereikt tegen het jaar 2000 te verwezenlijken ;
2. alle vergunningen inzake gevaarlijke stoffen dienen ten laatste tegen het jaar 2000 in overeenstemming te zijn met de internationaal overeengekomen BBT of BMP ;
3. PARCOM dient ten laatste tegen het jaar 2000, BBT/BMP aanbevelingen uit te werken voor de nog niet behandelde industriële sectoren uit haar 1994 Action Plan en de opname van nieuwe sectoren/activiteiten (bvb. grafische industrie en het gebruik van gehalogeneerde solventen) te onderzoeken ;
4. de EU dient bij haar werk inzake BBT zoals bedoeld in de IPPC-richtlijn rekening te houden met het PARCOM werk terzake ;
5. BBT/BMP dienen door PARCOM en EU ten minste om de 10 jaar herzien te worden en op hun effectieve implementatie nagegaan ;
6. PARCOM dient verdere actie te ondernemen voor een aanzienlijke reductie in de orde van 50% of meer van lozingen, emissies en verliezen van PAK's tussen 1995 en 2000 ;
7. de inbreng van prioritaire gevaarlijke stoffen zoals cadmium, kwik en andere zware metalen evenals dioxines dient verder gereduceerd door o.m. :
 - de volledige uitvoering van de PARCOM Aanbeveling 90/2 inzake de gescheiden inzameling van NiCd-batterijen ;
 - de installatie van amalgaamseparatoren bij tandartsen vóór 1997 ;
 - de EU uit te nodigen limieten voor het Cd-gehalte in kunstmeststoffen vast te leggen, evenals strengere normen voor het metaalgehalte in zuiveringsslib voor landbouwkundig gebruik ;
8. de landen dienen gezamenlijk actie te ondernemen in de schoot van de bevoegde internationale organisaties om de hiernagenoemde gevaarlijke stoffen te vervangen door minder - of niet schadelijke substituten :
 - hoog gechloreerde korte keten parafines (C10 - C13) ;
 - trichloorbenzeen ;
 - musk xyleen ;
 - nonylfenolen, nonyfenolethoxylaten en aanverwante stoffen ;
 - gebromeerde vlamvertragers ;

9. de landen dienen de substitutie aan te moedigen van de volgende gevaarlijke produkten door minder - of niet gevaarlijke - produkten indien beschikbaar :
 - kleine NiCd batterijen (< 500 g) ;
 - kwikoxidebatterijen ;
 - kwikthermometers ;
10. de landen dienen het nodige te doen om het ontstaan van afval te voorkomen en te reduceren. Speciale aandacht dient gegeven aan afvalstoffen, met inbegrip van verpakkingsmateriaal en meer bepaald wegwerpverpakkingen, die het gebruik van materialen inhouden die gevaar kunnen opleveren ;
11. de landen dienen tevens de betrokken industrie aan te moedigen tot het ontwikkelen en ontplooien van systemen voor de recyclage van kunststoffen bvb. via vrijwillige overeenkomsten ;
12. de landen dienen bronnen van PCB's en DDT zoals gecontamineerde terreinen en afvalstortplaatsen te identificeren en - waar van toepassing - dringende maatregelen te nemen om de inbreng in de Noordzee van deze stoffen te verhinderen ;
13. PARCOM en EU dienen dringend onderzoek en risico-evaluatie uit te voeren met betrekking tot de consequenties van stoffen zoals nonylphenol, bepaalde phthalaten en pesticiden die ervan verdacht worden een endocriene of pseudohormonale werking te hebben, en de nodige maatregelen te nemen ;
14. de landen dienen binnen het kader van UNEP mee te werken aan de totstandkoming van een wereldwijd instrument voor de vermindering en/of stopzetting van de emissies en lozingen van bepaalde POP's, evenals een evaluatie van de leefmilieu-impact van andere significante POP's.

- Verdere vermindering van de inbreng van nutriënten

Het eerste deel van de tekst van de Ministersverklaring inzake nutriënten handelt over de vorderingen (en tekortkomingen) sinds NSC3 zoals beschreven in het Progress Report, en brengen de besluiten van de IMM '93 in herinnering, waaruit blijkt dat het niet halen van de 50% reductiedoelstelling voor stikstof vooral te wijten is aan onvoldoende reducties in de landbouwsector. Ministers blijven niettemin onverminderd achter deze NSC3 reductie-doelstellingen staan. Fundamentele elementen in het bereiken hiervan werden reeds eerder in punt 4.2.2. (iv) vermeld, en betreffen de overeenkomst om in de Noordzee en haar stroomgebied de maatregelen voor kwetsbare gebieden c.q gevoelige zones zoals bedoeld in de Richtlijn Zuivering Stedelijk Afvalwater respectievelijk de Nitratenrichtlijn, uit te voeren.

Het toepassen van de maatregelen voor kwetsbare gebieden in het kader van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater in de Noordzee en haar afwateringsgebied komt neer op het installeren van tertiaire zuiveringseenheden in de RWZI's > 10.000 IE in de aangeduide kwetsbare gebieden of wanneer gans het gebied aangeduid is, op het realiseren van een 75 % reductie voor stikstof en fosfor. Voor nieuwe geïdentificeerde gebieden, moeten voorgaande maatregelen pas na 1998 uitgevoerd te worden. Het toepassen van de maatregelen voor gevoelige zones in het kader van de Nitratenrichtlijn in de Noordzee en haar afwateringsgebied, komt neer op het verplichten van de codes voor goede landbouwpraktijken in de aangeduide gevoelige zones. Art 3. van de Nitratenrichtlijn laat echter toe dat gebieden die niet bijdragen tot de verontreiniging door uit agrarische bronnen afkomstige nitraten, niet als gevoelige zone dienen aangeduid te worden. Voor de nieuw geïdentificeerde gebieden dienen deze maatregelen pas na 1998 toegepast te worden.

Aan PARCOM wordt gevraagd een strategie voor de bestrijding en het voorkomen van eutrofiëring aan te nemen. De elementen van deze strategie zijn zowel bron- als doelgericht.

Een ander belangrijk punt in de Verklaring is het bereiken van de evenwichtsbemesting voor stikstof en fosfor tegen 2000 of ten laatste 2002. Een definitie van "evenwichtsbemesting" dient door PARCOM te worden uitgewerkt en moet de bestaande spanning wegnemen tussen enerzijds "tegemoetkomen aan nutriëntenbehoeften van de planten" en anderzijds "de noodzaak om aanrijking van de bodem en afspoeling te beperken".

Tenslotte onderkennen de Ministers tevens het belang van atmosferische uitval als substantieel bijdragend tot de antropogene inbreng van stikstof in de Noordzee.

De EU en de UN-ECE LRTAP Conventie worden dan ook uitgenodigd om vooruitgang te boeken in maatregelen ter beperking van de stikstofoxide uitstoot van diverse bronnen, met inbegrip van de transportsector.

OSPAR wordt verzocht om na te gaan of nieuwe reductie-doelstellingen voor ammoniakuitstoot afkomstig van diverse bronnen, zoals bvb. de veeteelt, nodig zijn, en zo ja, codes van goede praktijk hiervoor te ontwikkelen.

Er moet opgemerkt worden dat de Esbjerg Verklaring geen consensus over de gehele lijn inhoudt. Een aantal landen, niet België, hebben voor bepaalde punten een voorbehoud genomen.

5. Washington Conferentie

Te Washington ging van 23 oktober tot 3 november 1995 de Intergouvernementele Conferentie ter bescherming van het marien milieu tegen verontreiniging afkomstig van activiteiten aan land door. De Conferentie was het sluitstuk van een voorbereidingsproces gestart in 1993 dat aanleiding moest geven tot een wereldwijd initiatief ter bescherming van het marien milieu tegen verontreiniging in opvolging van Agenda 21. Door UNEP werden voorbereidende vergaderingen georganiseerd in 1993 te Nairobi, 1994 te Montreal en 1995 te Reykjavik. Het resultaat van deze vergaderingen is een Ministeriële Verklaring en een Globaal Actieprogramma (hierna verder "GAP" genoemd).

5.1. De Washington Verklaring

De Washington Verklaring is een intentieverklaring van de vertegenwoordigers van de verschillende regeringen om een aantal acties te ondernemen met betrekking tot :

- nationale actieplannen (ontwikkelen, herzien, samenwerking met (capacity building) en financiering van (mobilizing resources) landen in ontwikkeling;
- coördinatie en ontwikkeling van inspanningen op regionaal niveau (nationale overheden, GO's, NGO's, private sector);
- externe financiering van landen in ontwikkeling (alternatieve financieringspistes, prioriteit door World Bank, Global Environmental Facility (GEF), ... voor projecten in overeenstemming met het GAP);
- voorrang van uitvoering van het GAP door de verschillende organisaties binnen het UN systeem door formele aanneming van relevante onderdelen van het GAP en door het uitbouwen van een clearing house mechanisme;
- het voorbereiden van voorstellen door UNEP van een plan dat het probleem de inadequate behandeling van afvalwater aanpakt;
- de ontwikkeling van een wereldwijd wettelijk bindend instrument voor de bestrijding van verontreiniging door POP's, met inachtneming van de specifieke problemen van de landen in ontwikkeling;
- de institutionele opvolging van het GAP vastleggen d.m.v. een UNO-resolutie tijdens de 51 ste Algemene vergadering en agendering van dit punt op de Sessies van de Commissie Duurzame Ontwikkeling in het voorjaar 1996.

De Washington Verklaring is voornamelijk bedoeld als politieke ondersteuning van het GAP. Trouwens komen de belangrijkste punten uit het GAP samengevat erin terug.

5.2. Het Globaal Actieprogramma (GAP)

Dit actieprogramma bestaat uit 5 hoofdstukken

5.2.1. Inleiding

In de inleiding wordt de historiek en de argumentatie voor dit globaal actieprogramma beschreven, met de nodige referenties naar ondermeer Agenda 21 en UNCLOS.

Tevens wordt de nadruk gelegd op de transfer van technologie, expertise en financiële middelen, zowel op nationaal, regionaal en globaal niveau.

5.2.2. Nationale acties

In dit hoofdstuk wordt aangegeven dat nationale actieprogramma's binnen "enkele jaren" moeten opgemaakt worden en vervolgens uitgevoerd. Daarnaast worden de elementen opgesomd die kunnen opgenomen worden in dergelijke actieprogramma's en de criteria om op basis van de geïdentificeerde problemen de prioritaire acties te selecteren. Dit zijn ondermeer :

- a. Identificatie en evaluatie van de problemen zowel op vlak van :
 - volksgezondheid, ecosysteemgezondheid en socio-economische -culturele problemen;
 - identificatie van contaminanten;
 - identificatie van vormen van fysische alteraties;
 - identificatie van probleemgebieden (stroomgebieden, habitats, kustzones, ..);
 - bronnen van contaminanten en ander vormen van degradatie.
- b. Bepaling van prioriteiten rekening houdend met :
 - (het belang van) de bronnen;
 - het gebruik en het belang van de aangetaste gebieden;
 - de kosten, de baten en de uitvoerbaarheid van de remediëringsopties.
- c. Ontwikkeling en uitvoering van de actieprogramma's, waarbij heel gedetailleerd de verschillende onderdelen en vereisten worden beschreven. Hierbij wordt de nadruk gelegd op het geïntegreerd karakter (verschillende socio-economische sectoren, alle bevolkingsgroepen betrekken, zowel activiteiten binnenlands als onmiddelijk aan de kust) en op een aantal beheersbenaderingen (monitoring en assessment, voorzorgsprincipe, BBT/BMP, schone technologie, economische instrumenten, innovatieve financiële mechanismen voor landen in ontwikkeling....).

5.2.3. Regionale samenwerking

In dit hoofdstuk wordt vooral de nadruk gelegd op het belang van het uitvoeren van nationale actieprogramma's op een regionaal niveau. Naast het verstrengen van bestaande regionale Verdragen of programma's, wordt vooral belang gehecht aan het oprichten van nieuwe. Daarbij dienen naast de oeverstaten, ook die landen waarvan de rivieren of stroombekkens in verbinding staan met de zee, aangemoedigd te worden.

5.2.4. Internationale samenwerking

Hier wordt uitgeweid over de mechanismen van de internationale samenwerking voor een succesvolle uitvoering van het GAP. De punten die daarbij in aanmerking komen betreffen :

a. Capacity-building

- mobiliseren van ervaring en expertise;
- de ontwikkeling van een clearing-house mechanisme, met andere woorden een referentiesysteem met databestanden, informatieverstrekkingsmechanismen en infrastructurele organisatie.

b. De mobilisatie van financiële bronnen waar nader ingegaan wordt op de noodzaak van financiering voor de uitvoering van het GAP door ontwikkelingslanden, de mogelijke financieringsbronnen, de nationale programma's in functie daarvan en de criteria waaraan deze moeten voldoen om in aanmerking te komen voor financiering onder meer door de GEF

c. Het internationaal institutioneel kader waar de rol van UNEP als focal point bij de uitvoering van het GAP wordt toegelicht, evenals de nodige opvolgingsmechanismen.

d. Bijkomende gebieden van internationale samenwerking waar met betrekking tot de persistente organische pollutanten (POP's) meer specifieke internationale acties worden voorgesteld. Zo is er een wettelijk bindend instrument dat dient opgericht te worden om de emissies, lozingen en eventueel productie en gebruik te beperken/stoppen voor die POP's die in de Governing Council Decision 18/32 zijn opgenomen. Het zijn 12 POP's geselecteerd door de UN ECE-LTRAP, nl. PCB's, dioxines en furanen, aldrin, dieldrin, DDT, endrin, chlordaan, hexachloorbenzeen, mirex, toxafeen en heptachloor. In deze beslissing wordt aan bepaalde groepen (Inter-organization programme for the sound management off chemicals, International programme on chemical safety, Intergovernmental forum on chemical safety) gevraagd een evaluatie uit te voeren tegen de volgende Council vergadering in de lente van 1997.

5.2.5. Aanbevolen benaderingen per broncategorie

In dit hoofdstuk worden er per broncategorie acties voorgesteld uit te voeren op nationaal, regionaal en globaal niveau. Deze acties komen grotendeels overeen met deze voorgesteld in het kader van het Verdrag van Parijs, Noordzeeconferenties of EU materie (cfr. voorzorgsbeginsel, BBT, BMP, ...). Op vraag van de landen in ontwikkeling werd telkens de koppeling gemaakt met de financiële transfer en het clearing house mechanisme. De verschillende broncategorieën zijn :

- afvalwater (pathogenen);
- zware metalen;
- olie (minerale koolwaterstoffen);
- persistente organische pollutanten (POP's) ;
- radioactieve stoffen ;
- nutriënten;
- sedimenttransport;
- afval (zwerfvuil);
- fysische aantasting en vernietiging van habitats.

6. Besluit

Tijdens het werkjaar 1995 heeft de MNZ een aantal taken in het kader van het Verdrag van Parijs, de Noordzeeconferenties en van het Leefmilieuprogramma van de Verenigde Naties uitgevoerd.

A. PARCOM

België was gastland voor de Commissievergaderingen van de Verdragen van Oslo en Parijs. Deze vergadering ging door van 26 tot 30 juni 1995 in Brussel en werd geopend door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, dhr. Jan Peeters.

België heeft een eerste versie van de atmosferische emissie-inventaris voor de zware metalen gerapporteerd. Een gelijkaardige inventaris voor de persistente organische polluenten is in voorbereiding.

Een reductiestrategie voor een aantal pesticiden die problemen stelden voor het aquatisch milieu werd afgewerkt. De voorgestelde aanbevelingen moeten nog aan de Ministers voor goedkeuring worden voorgelegd.

Als pilootland voor textiel heeft België een voorstel van PARCOM Beslissing over emissiegrenswaarden voor natte processen uitgewerkt, dit als vervolg van de reeds aanvaarde PARCOM Aanbeveling 94/5 inzake BBT en BMP.

De "Speciale werkgroep PCB's" die een verwijderingsstrategie voor PCB's moet opstellen kreeg eind '95 een nieuwe en beloftevolle start.

B. NSC4

De vierde Noordzeeconferentie, welke is doorgegaan in juni 1995 te Esbjerg in Denemarken, was het hoogtepunt van het MNZ werkjaar. De informatie van de stofdossiers werd opgenomen in het "Progress Report", een publicatie van het NSC-secretariaat over de uitvoering van de NSC3 en de IMM '93.

De stofdossiers werden samengevat onder de vorm van "fiches" en gepubliceerd in de bundel "Stofstromen naar de Noordzee". Deze "fiches" zijn eveneens op Internet beschikbaar ([http:// www.camme.ac.be/~mummmd/MNZ/](http://www.camme.ac.be/~mummmd/MNZ/)).

Tenslotte werd zeer actief meegewerkt aan het opstellen van de Esbjerg Verklaring. .

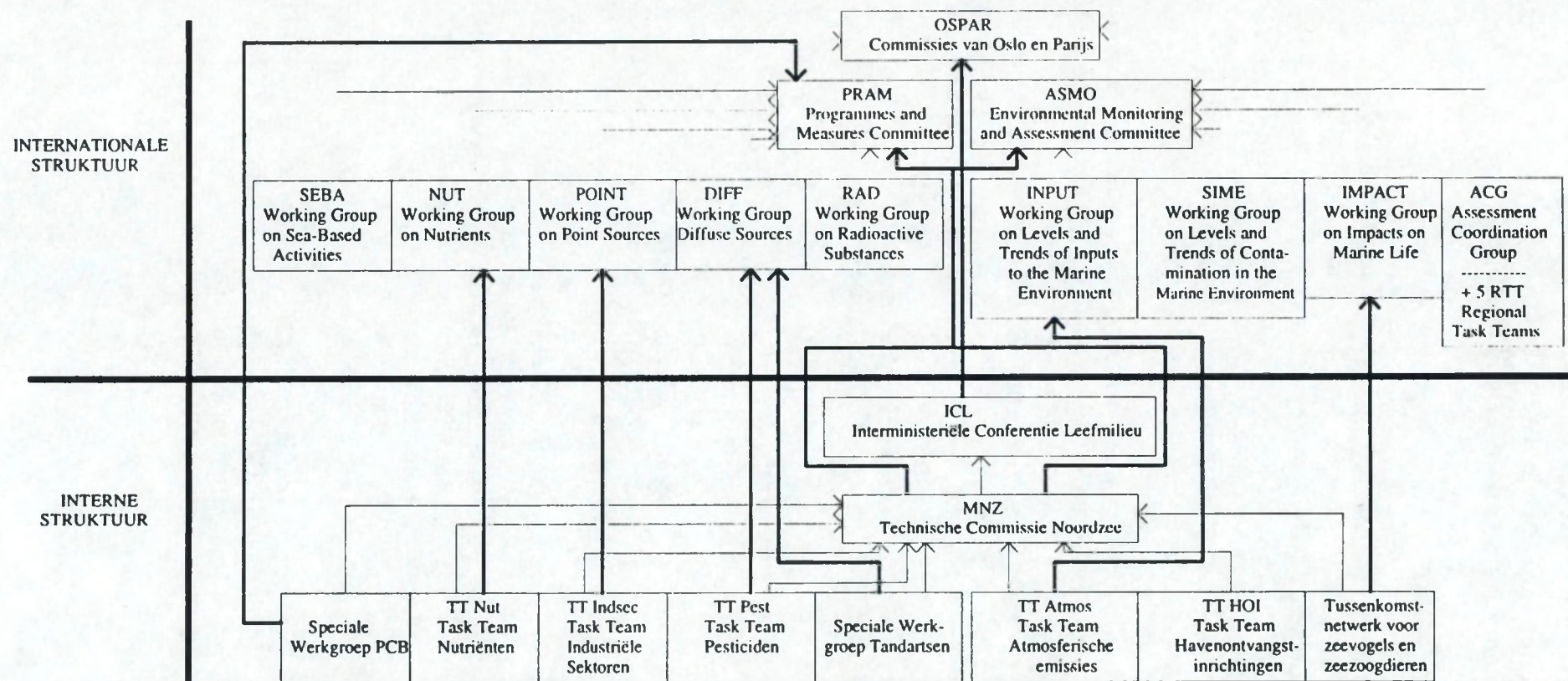
C. Washington Conferentie

De MNZ is enkel bij het sluitstuk van dit proces betrokken geweest, namelijk het finaliseren van het Globaal Actieprogramma ter bescherming van het marien milieu tegen verontreiniging afkomstig van activiteiten aan land (GAP) en de Ministeriële Washington Verklaring. In de opvolging hiervan is er een belangrijke taak voor de MNZ weggelegd, ondermeer het opstellen van een nationaal actieplan en specifieke acties inzake POP's en afvalwaterzuivering.

D. Concreet heeft de MNZ het werkjaar 1995 afgesloten met de volgende belangrijke actiepunten op het programma :

- het uitwerken van een reglementering voor het installeren van amalgaamfilters in de tandartspraktijken (het Waals Gewest is pilootgewest);
- het opstellen van reductieprogramma's voor de dioxines;
- het opstellen van een actieprogramma voor de implementatie van de actiepunten opgenomen in de Verklaring van de vierde Noordzeeconferentie (Esbjerg Verklaring);
- de afwerking van de ratificatie van het nieuw Verdrag van Parijs;
- het finaliseren van de atmosferische emissie-inventaris voor een reeks metalen en persistente organische polluenten;
- het begeleiden van het opstellen van een eliminatieplan voor PCB's en van het opvolgen van de internationale ontwikkelingen terzake;
- het opstellen van een actieprogramma voor de implementatie van de actiepunten opgenomen in het Globaal Actieprogramma en in de Washington Verklaring.

BIJLAGE I : Relatie tussen de structuur van het Nieuwe Verdrag van Parijs en de MNZ

Relatie tussen de structuur van het nieuwe Verdrag van Parijs en de MNZ

Het TT Havenontvangstinrichtingen maakt geen deel uit van het OSPAR-systeem maar wel van het NSC-systeem

**BIJLAGE II : Adressenlijst van de voorzitter, secretaris en de
effectieve vertegenwoordigers van de MNZ en van de
voorzitters van de Task Teams**

Technische Commissie Noordzee

Voorzitter	Dhr. G. PICHOT BMM Gulledelle 100 1200 BRUSSEL	tel. 02 773 21 22 fax. 02 770 69 72
Secretaris	Mevr. M. DEVOLDER of Mevr. C. PLASMAN BMM	tel. 02 773 21 37 fax. 02 770 69 72
Effectieve vertegenwoordigers	Dhr. M. BRUYNEEL VMM A. Van de Maelestraat 96 9320 EREMBODEGEM	tel. 053 72 66 00 fax. 053 77 32 90
	Dhr. B. DE KERCKHOVE DGRNE avenue Prince de Liège 15 5100 NAMUR (Jambes)	tel. 081 32 12 11 fax. 081 32 59 84
	Dhr. A. PLUYM AMINAL Belliardstraat 14-18 1040 BRUSSEL Sedert 25.09.95 vervangen door :	tel. 02 507 30 11 fax. 02 507 30 05
	Dhr. B. NIEUWEJAERS AMINAL	tel. 02 507 67 61 fax. 02 507 67 65
	Dhr. H. HERNALSTEEN Ministerie van Middenstand en Landbouw, Bestuur voor het landbouwbeleid Dienst Coördinatie en Concertatie Manhattan center Bolwerklaan 21 1210 BRUSSEL	tel. 02 206 74 72 fax. 02 206 72 16
	Dhr. E. LAURENT ARNE Humaniteitslaan 200 1070 BRUSSEL	tel. 02 529 88 11 fax. 02 529 88 80

Task Teams

Atmosferische emissies

Mevr. M.R. VANDENHENDE tel. 053 72 66 92
VMM fax. 053 71 10 24

Havenontvangstinrichtingen

Dhr. J. VAN HOOFF tel. 02 212 33 11
Departement Leefmilieu en Infra- fax. 02 212 44 61
structuur, Administratie Waterinfra-
structuur en Zeewezen
WTC Toren 3
Simon Bolivardlaan 30
1210 BRUSSEL

Industriële sectoren

Dhr. B. DE KERCKHOVE tel. 081 32 58 13
DGRNE fax. 081 32 59 84

Nutriënten (Nitratenrichtlijn)

Dhr. H. HERNALSTEEN tel. 02 206 74 72
Ministerie van Middenstand fax. 02 206 72 16
en Landbouw

Nutriënten (OSPAR)

Mevr. C. PLASMAN tel. 02 773 21 29
BMM fax. 02 770 69 72

Pesticiden

Mevr. C. PLASMAN tel. 02 773 21 29
BMM fax. 02 770 69 72

Speciale werkgroep PCB

Dhr. M. DEGAILLIER tel. 02 210 46 77
Dinest Studie en Coörd. fax. 02 210 48 52
RAC - Vesalius
1010 BRUSSEL

Speciale werkgroep Tandartsen

Dhr. Wauthier tel. 081 32 58 21
DGRNE fax. 081 32 59 84

Tussenkomstnetwerk voor zeevogels en zeezoogdieren

Dhr. T. JACQUES tel. 02 773 21 24
BMM fax. 02 770 69 72

BIJLAGE III : Lijst van de in 1995 verspreide documenten

Lijst van de documenten van de vergadering van januari 1995

MNZ/95/01/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/01/02-N	Stand van zaken van de MNZ 93-akties die kunnen geschrapt worden van de agenda van de MNZ (situatie eind 1994)
MNZ/95/01/03-N	Lijst van de MNZ 94-akties
MNZ/95/01/04-N	Voorontwerp van het jaarverslag 1994 van de MNZ
MNZ/95/01/05-LE	Report of MDG-2 (ref. MDG-2/Report)
MNZ/95/01/06-E	Draft PARCOM Recommendation on Best Environmental Practice for Fertilisation in Agriculture
MNZ/95/01/07-E	Draft PARCOM Decision on Balanced Fertilisation and Surplus Limits
MNZ/95/01/08-LE	Fourth International Conference on the Protection of the North Sea : Progress Report (draft : 16 December 1994)
MNZ/95/01/09-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 09.01.1995

Lijst van de documenten van de vergadering van februari 1995

MNZ/95/02/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/02/02-N	Stand van zaken van de MNZ 93-akties (situatie begin 1995) - finale versie
MNZ/95/02/03-N	Lijst van de MNZ 94-akties (situatie begin 1995) - finale versie
MNZ/95/02/04-N	Jaarverslag 1994 - tweede draft, 6 februari 1995
MNZ/95/02/05-N	Brief aan de Stichting Leefmilieu en vzw Wel inzake de uitgave van het boek
MNZ/95/02/05Add.1-N	Antwoord van vzw Wel op de brief inzake de uitgave van het boek
MNZ/95/02/06-N	Verslag van de vergadering van het TT Nut van 18.11.1994
MNZ/95/02/08-E	Brief aan het PARCOM sekretariaat inzake pulp en papier-industrie en textielindustrie (POINT 94)
MNZ/95/02/09-N	Verslag van de Belgische delegatie voor de tweede vergadering van de Progress Report Group (PRG-2)
MNZ/95/02/10-F	Verslag van de Belgische delegatie voor de HOD meeting van OSPAR (23-24 januari 1995) en voor de HOD meeting van de vierde Noordzeekonferentie (25 januari 1995)
MNZ/95/02/11-E	Draft PARCOM Decision on the phasing out of short chained chlorinated paraffins (ref. PRAM 95/8/2)
MNZ/95/02/12-E	Draft PARCOM Decision concerning brominated flame retardants (ref. PRAM 95/8/Info 1)
MNZ/95/02/13-E	Work programmes of OSPAR Working Groups (1994/1995) (ref. PRAM 95/10/1)
MNZ/95/02/14-E	Draft work programmes of OSPAR Working Groups (1995/1996) (ref. PRAM 95/10/4)

MNZ/95/02/15-E	Draft agenda of the working group on inputs to the marine environment (INPUT - Solna, 13-17 March 1995) (ref. INPUT 95/1/1)
MNZ/95/02/16-E	Brief van de Swedish Environmental Protection Agency (02.02.1995) als antwoord op de brief van de Belgische delegatie van POINT (cfr. MNZ/95/02/08)
MNZ/95/02/17-E	Draft PARCOM Decision for the phasing out of the use of one-component coal tar coating systems for inland ships (ref. PRAM 95/8/3)
MNZ/95/02/18-E	Draft PARCOM Decision on balanced fertilisation and surplus limits (ref. PRAM 95/7/2)
MNZ/95/02/19-E	Draft PARCOM Recommendation on best environmental practice for fertilisation in agriculture (ref. PRAM 95/7/3)
MNZ/95/02/20-E	Draft PARCOM Decision on discharge and emission limit values for the integrated and non-integrated kraft pulp industry (ref. PRAM 95/4/3)
MNZ/95/02/21-E	Issues addressed to PRAM by the working groups on point sources, sea-based activities, nutrients, diffuse sources (ref. PRAM 95/4/1)
MNZ/95/02/22-E	Draft definitions of words/expressions related to nutrient issues (ref. PRAM 95/7/5)
MNZ/95/02/23-E	PARCOM guidelines for calculating mineral balances (ref. PRAM 95/7/6)
MNZ/95/02/24-E	PARCOM workshop on products containing or generating organohalogen compounds (ref. PRAM 95/8/11)
MNZ/95/02/25-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 06.02.1995

Lijst van de documenten van de vergadering van maart 1995

MNZ/95/03/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/03/02-N	Verslag van de vergadering van het TT Nut van 15.02.1995
MNZ/95/03/03-N	Verslag van de vergadering van het TT Pesticiden van 08.03.1995
MNZ/95/03/05-N	Verslag van de Belgische delegatie van PRG-3
MNZ/95/03/06-N	Verslag van de Belgische delegatie van PRAM
MNZ/95/03/07-N	Verslag van de Belgische delegatie van PRG-4
MNZ/95/03/08-E	Second draft declaration text on species and habitats (ref. Working document 1/rev.1)
MNZ/95/03/09-E	Draft text on the Ministerial Declaration on hazardous substances (ref. Working document 1 Rev. 1)
MNZ/95/03/10-E	Draft text on the Ministerial Declaration on hazardous substances (ref. Working document 4)
MNZ/95/03/11-F	Brief van 9.02.1995 van Minister G. Lutgen aan Minister J. Santkin inzake met kwik verontreinigde effluënten afkomstig van tandartspraktijken
MNZ/95/03/12-NF	Samenvatting van het stofdossier PAKs (dd. 14.03.1995)

MNZ/95/03/13-N	Brief van WWF van 23.02.1995 inzake de vierde Internationale Konferentie voor de bescherming van de Noordzee
MNZ/95/03/14-F	Ontwerp van antwoord (dd. 03.03.1995) van Minister J. Santkin op de brief van WWF
MNZ/95/03/15-E	CEFIC comments (dd. 13.02.1995) on "4NSC Ministerial Declaration on hazardous substances" as circulated on 8 February 1995
MNZ/95/03/16-E	Draft 4NSC Ministerial Declaration (ref. MDG 3/2/1)
MNZ/95/03/17-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 14.03.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van april 1995

MNZ/95/04/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/04/02-N	Eerste draft van de synthesefiches van de stofdossiers 'zware metalen'
MNZ/95/04/03-N	Ontwerp van nota aan het Coördinatiecomitee Internationaal Milieubeleid inzake tandartsen
MNZ/95/04/04-N	Ontwerpen van nota's aan de ICL inzake de stofdossiers lood, zink, koper, tetrachloorkoolstof en dioxines
MNZ/95/04/05-F	Ontwerp van nota aan de ICL inzake het voorstel van PARCOM Beslissing voor de kraftpulpindustrie
MNZ/95/04/06-N	Ontwerp van nota aan de ICL inzake het voorstel van PARCOM Beslissing voor gechloteerde paraffinen
MNZ/95/04/07-N	Verslag van de vergadering van het TT Atmos van 28.03.95
MNZ/95/04/08-FE	Voorlopige versie van de atmosferische emissie-inventaris van het Vlaamse en het Waalse gewest voor de zware metalen in 1990
MNZ/95/04/09-N	Verslag van de bijzondere vergadering van de MNZ van 11.04.95
MNZ/95/04/10-N	Verslag van de Belgische delegatie van PARCOM-INPUT (Solna, 13-17 maart 1995)
MNZ/95/04/11-E	Uitnodiging voor een workshop inzake organohalogenen (Amsterdam, 15-16 mei 1995)
MNZ/95/04/12-F	Verslag van de Belgische delegatie van MDG-3 (Kopenhagen, 20-24 maart 1995)
MNZ/95/04/13-N	Eerste draft van de synthesefiches van de stofdossiers 'pesticiden en nutriënten'
MNZ/95/04/14-F	Inventaris van transformatoren in België
MNZ/95/04/15-F	Brief met antwoord van Prof. Panou op de opmerkingen op het stofdossier arseen (dd. 24.01.95)
MNZ/95/04/16-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 18.04.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van mei 1995

MNZ/95/05/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/05/02-N	Tweede draft van de synthesefiches van de stofdossiers

MNZ/95/05/06-N	Verslag van de vergadering van het TT Pesticiden van 10.05.1995
MNZ/95/05/07-N	Rapport : "De verontreiniging van het aquatisch milieu met lindaan, atrazine, simazine, endosulfan, trifenyltin, pentachloorfenol en dichloorvos - strategie ter reductie, TT Pesticiden, mei 1995"
MNZ/95/05/08-N	Verslag van de vergadering van het TT Atmos van 03.05.1995
MNZ/95/05/09-E	Emissie-inventaris van het Vlaamse gewest voor 1990
MNZ/95/05/11-E	Draft Ministerial Declaration of the fourth International Conference on the Protection of the North Sea (date : 21 April 1995)
MNZ/95/05/11bis-E	Draft Ministerial Declaration of the fourth International Conference on the Protection of the North Sea (date : 12 May 1995)
MNZ/95/05/13-F	Verslag van de Belgische delegatie van ASMO 95
MNZ/95/05/14-N	Verslag van de delegatie van het Vlaamse gewest van MDG-3 en MDG-4
MNZ/95/05/15-F	Brief van Minister Gosuin aan de voorzitter van de MNZ inzake het stofdossier dioxines en de ICL-nota terzake (ref. env./my/lv/0737.95)
MNZ/95/05/16-E	Proposed draft agenda of the joint meeting of the Oslo and Paris Commissions, Brussels, 26-30 June 1995 (ref. HOD (2) 96/6/1)
MNZ/95/05/17-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 15.05.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van juni 1995

MNZ/95/06/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/06/02-NF	Ontwerp van finale synthesefiches van de stofdossiers
MNZ/95/06/02-F-add.1	Version française de la fiche 'Nickel'
MNZ/95/06/03-F	Aanvullende nota bij het ontwerp eindverslag 'PAK'
MNZ/95/06/04-F	Ontwerp van nota aan de ICL voor het stofdossier 'Arseen'
MNZ/95/06/06-E	Invitation for OSPARCOM 95
MNZ/95/06/07-E	Draft Agenda and Annotations to the draft agenda (ref. OSPAR 95/1/1)
MNZ/95/06/08-E	Draft PARCOM Decision on discharge and emission limit values for the integrated and non-integrated sulphite paper pulp industry (ref. OSPAR 95/4/2)
MNZ/95/06/09-E	Draft PARCOM Decision on discharge and emission limit values for the integrated and non-integrated kraft pulp industry (ref. OSPAR 95/4/3)
MNZ/95/06/10-E	Draft PARCOM Decision on the phasing out of short chained chlorinated paraffins (ref. OSPAR 95/4/4)
MNZ/95/06/11-E	Draft OSCOM and PARCOM Recommendation on the joint assessment and monitoring programme (ref. OSPAR 95/5/3)

MNZ/95/06/12-N	Verslag van deelname aan de 'Workshop on Products containing or generating Organohalogen Compounds', Amsterdam, 15-16 mei 1995
MNZ/95/06/13-F	Dossier substances Chloroforme et Hexachlorobenzène, Mai 1995
MNZ/95/06/14-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 12.06.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van september 1995

MNZ/95/09/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/09/03-F	Ontwerp van finale nota aan de ICL voor het stofdossier arseen
MNZ/95/06/04-LE	Standpunt van Chili als koperproducent inzake de eventuele beslissing van de Raad van Ministers van de EU inzake een voorstel van richtlijn van 04.01.95 ter restrictie van het gebruik van koper in waterleidingen
MNZ/95/09/05-NF	Statistieken inzake PCB-PCT (30.06.95)
MNZ/95/09/05bis-F	Statistieken inzake PCB-PCT (31.08.95)
MNZ/95/09/06-N	Gezamenlijk verslag van Federaal en de gewesten voor verschillende pesticiden
MNZ/95/09/07-E	Summary record of the meeting of OSPARCOM 1995 (Brussels, 26-30 June 1995)
MNZ/95/09/09-E	Draft agenda of PARCOM-NUT (London, 19-22 September 1995)
MNZ/95/09/10-N	Voorlopige data voor de MNZ-vergaderingen tijdens de tweede helft van 1995
MNZ/95/09/11-E	Draft agenda of PARCOM-POINT (London, 11-15 December 1995)
MNZ/95/09/12-EFD	Ministerial Declaration of the Fourth North Sea Conference (Esbjerg, 8-9 June 1995)
MNZ/95/09/13-F	Voorlopige agenda van de Intergouvernementele Konferentie belast met het opstellen van een wereldwijd actieprogramma voor de bescherming van het mariene milieu tegen de verontreiniging afkomstig van het land (Washington, 23 oktober-3 november 1995)
MNZ/95/09/14-F	Stofdossier hexachloorbutadien (september 1995)
MNZ/95/09/15-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 05.09.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van oktober 1995

MNZ/95/10/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/10/03-N	Eerste draft van programma voor de studiedag inzake massabalansen van de 36 prioritaire stoffen i.f.v. hun rol bij het opstellen van beleidsmaatregelen
MNZ/95/10/04-N	Finale versie van het gezamenlijk verslag van federaal en van de gewesten inzake verschillende pesticiden : "De verontreiniging van

	het aquatisch milieu met lindaan, endosulfan, atrazine, simazine, trifenyltin, pentachloorfenol en dichloorvos - strategie ter reductie", oktober 1995
MNZ/95/10/05-N	Ontwerp van inleidende nota aan de ICL bij het gezamenlijk verslag van federaal en de gewesten inzake verschillende pesticiden
MNZ/95/10/07-N	Verslag van de vergadering van het TT Nut van 08.09.95
MNZ/95/10/08-F	Finale versie van het stofdossier "PAK"
MNZ/95/10/09-F	Ontwerp van de synthesefiche van het stofdossier "PAK"
MNZ/95/10/11-N	Verslag van de Belgische delegatie van PARCOM-NUT (Londen, 19-22 september 1995)
MNZ/95/10/12-E	Rio Konferentie : opvolging agenda 21, hoofdstuk 17 "Oceanen" -
MNZ/95/10/13-F	Verslag van de Belgische delegatie van de eerste vergadering van de NSCOM (Oslo, 11-12 oktober 1995)
MNZ/95/10/14-E	Second version (October 1995) of the Draft proposal for a PARCOM Decision concerning discharge limit values for effluent discharges from wet processes in the textile processing industry
MNZ/95/10/15-F	Antwoorden op de vragen gesteld tijdens de overlegvergadering van 11 september 1995 inzake het stofdossier "hexachloorbutadien"
MNZ/95/10/16-F	Herwerkte versie van de stofdossiers inzake "chloroform" en "hexachloorbenzeen" (september 1995)
MNZ/95/10/17-NF	Lijst met de werkgroepen van de C.C.I.M.
MNZ/95/10/18-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 18.10.1995

Lijst van de dokumenten van de vergadering van december 1995

MNZ/95/12/01-NF	Ontwerp van dagorde
MNZ/95/12/10-N	Verslag van de Belgische delegatie van PARCOM-DIFF (Bremen, 10-13 oktober 1995)
MNZ/95/12/11-E	Proposal for a draft PARCOM Recommendation for the phasing out of the use of one-component coal tar coating systems for inland ships
MNZ/95/12/12-E	Draft PARCOM Decision concerning the phasing out of the brominated flame retardant decabromobiphenyl and prevention of the introduction onto the market of biphenyls not presently in use
MNZ/95/12/13-E	Draft PARCOM Recommendation for further restrictions on the use and discharge of mercury
MNZ/95/12/15-F	Verslag van de Belgische delegatie van de OSPARCOM-HOD meeting (Londen, 14-15 november 1995)
MNZ/95/12/18-N	Voorstel van data voor de MNZ-vergaderingen tijdens de eerste helft van 1996
MNZ/95/12/02-N	Herwerkte versie van het programma en de doelstellingen van de studiedag "stofstroomanalyses als beleidsinstrument"

MNZ/95/12/03-N	Praktische zaken voor de organisatie van de studiedag
MNZ/95/12/04-N	Lijst van de MNZ 95 - akties
MNZ/95/12/05-N	Ontwerp van inleidende nota aan de ICL bij het gezamenlijk verslag van federaal en de gewesten inzake verschillende pesticiden
MNZ/95/12/08-F	Finale versie van de stofdossiers hexachloorbenzeen en chloroform (mei 1995, herzien in september 1995)
MNZ/95/12/09-F	Finale versie van het stofdossier hexachloorbutadieen (november 1995)
MNZ/95/12/14-N	Verslag van de Belgische delegatie van de intergouvernementele Konferentie - UNEP (Washington, 23 oktober - 3 november 1995)
MNZ/95/12/16-N	Verslag van de Belgische delegatie van PARCOM-INPUT (Londen, 20-24 november 1995)
MNZ/95/12/19-E	Revised draft paper on the storage, handling and destruction of PCBs (Presented by the UK) - Ref. DIFF 95/13/1-E
MNZ/95/12/20-NF	Verslag van de vergadering van de MNZ van 04.12.1995

